

רשות היחיד לרשות הרבים, ונמצא, שכשהחליף דרך מקום פטור "מתעבדא איסורא דאורייתא דרך מקום פטור" [רש"י], ולפיכך אסור.

ב-19 אבל **הכא**, הא מיירי ברשויות דרבנן.

כלומר: הכרמלית [אמת המים] אינה רשות אחרת לענין הוצאה ממנה לרשות היחיד, אלא מדרבנן. ולא גזרו היכא דמיתעבדא איסורא דרך מקום פטור.

ותמהינן עלה: **הא רבי יוחנן** שאסר להחליף ברשויות דאורייתא דרך מקום פטור [כדאמרן], **ברשויות דרבנן** מרשותו של זה לרשותו של זה **נמי אמר** שאסור להוציא מזה לזה דרך מקום פטור.⁽⁴⁴⁾

ותיקשי: מאי שנא כרמלית ורשות היחיד, דאמרת מותר להחליף?!

והיכן אמרה?

דתנן [לעיל דף עו ב]: **כותל שהיה עומד בין שתי הצירות של שני בני אדם, גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה טפחים, והוא הדין פחות מרוחב ארבעה, ומשום סיפא נקט לה] מערבין שנים, ואין מערבין אחד לטלטל מזו לזו, שהרי מחיצה בלא פתח ביניהן.**

וביאר דמיירי הכא שאמת המים עוברת בין החצירות ולא בתוכן, וכשרחבים ארבעה הוי כרמלית, ופחות מכך דין מקום פטור להם, וראה רש"י.

44. כלומר: רשות שעומדת בין שתי רשויות של שני בני אדם, שאין לה תורת "רשות" בפני

וכשמשלשל שוב מן האגף לאמה, אינו אלא כמוציא ממקום פטור לכרמלית, שמותר.

אבל כשרחבים שלשה טפחים דין רשות היחיד להם, ואסור לשלשל מן האגף לאמה, ולמלאות.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר: אין חילוק בין סמוכה לרשות דאורייתא, לבין סמוכה לרשות דרבנן. אלאהכל מקום שאין בו ארבעה על ארבעה, מקום פטור הוא לענין שלשול ממנו לכרמלית, לפי שאין בו אלא איסור דרבנן.⁽⁴³⁾

ותמהינן עלה: אף שמקום פטור הוא, מכל מקום אסור.

דהא כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: מקום שאין בו ארבעה על ארבעה — שהוא מקום פטור, וכדאמרן — מותר לבני רשות היחיד ולבני רשות הרבים לכתף עליו [להניח משאם עליו, וליטלו ממנו], ובלבד שלא יחליפו!

שלא הותר להעביר מרשות לרשות, אפילו מניחו באמצע במקום פטור. והשתא תיקשי, היכי שרית הכא להחליף מרשות היחיד לכרמלית דרך מקום פטור?!

ומשנינן: **התם במילתא דרבי יוחנן רשויות דאורייתא הן, שהרי הרשות עומדת בין**

הרבים] בפחות מעומק עשרה ברוחב ארבעה [לשון רש"י, וראה שם]. ודינם כדין הרשות שבו הם נמצאים.

43. ובגאון יעקב תמה: הרי האגפים בתוך רשות היחיד הם [ולא סמוכים לה], ורשות היחיד גמורה, הם.

דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: מקום שאין בו ארבעה על ארבעה — מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו!

הרי חזינן דלרבי יוחנן אף ברשויות דרבנן אסור להחליף, וכדייק רבי יוחנן בלישניה, אלו "מעלין", וכדאמרן.

ותיקשי: היכי שרינן להחליף ברשויות דרבנן, ככרמלית?!

ומשנינן: ההיא מימרא דרבי יוחנן: "אלו מעלין מכאן ואוכלין" — זעירי הוא דאמרה משמיה דרבי יוחנן.

אבל רב דימי, דאמר לעיל משמיה דרבי יוחנן "אין כרמלית פחותה מארבעה", ומכח הך מימרא הוצרכנו לפרש את הברייתא ד"משלשל דלי", דקאי על "אגפיה, ולהחליף", ואשר מזה מוכח דשרינן להחליף ברשויות דרבנן — סבר דרבי יוחנן לא אסר להחליף אלא ברשויות דאורייתא, ולא ברשויות דרבנן.

והשתא מקשינן: ולזעירי, דסבר שלרבי יוחנן אסור להחליף אפילו ברשויות דרבנן, וכדאמר משמיה: אלו "מעלין" ולא "מחליפין" —

קשיא הא ברייתא ד"משלשל דלי" דעסיקנא ביה, היכי מפרש לה?

דהא לא מצי לפרושי "באגפיה, ולהחליף" שהרי אסור להחליף?!

היו בראשו של כותל פירות — אלו שבחצר אחת עולין אליו מכאן ואוכלין, ואלו שבחצר שניה עולין מכאן ואוכלין [ובלבד שלא יורידו למטה, שהרי זה מוציא מרשות משותפת לשניהם אל חצר של יחיד ומשם לביתו].

נפרץ הכותל שביניהן עד עשר אמות שתורת "פתח" עליו, מערבין שנים אם ירצו.

ואם ירצו מערבין אחד, מפני שהוא כפתח.

אבל נפרץ הכותל יותר מכאן [מעשר אמות] אוסרין זה על זה, ומערבין אחד ואין מערבין שנים.

והוינן בה בגמרא לעיל דף עו: אין בו בכותל רוחב ארבעה טפחים — מאי דיניה דכותל?

ואמרינן עלה התם:

אמר רב: אויר שתי רשויות שולטת בו, ולא יזיז בו אפילו כמלא נימא.⁽⁴⁵⁾

ורבי יוחנן אמר: מקום פטור הוא הכותל, ובטל לכאן ולכאן.

ולפיכך: אלו מעלין מכאן פירות ואוכלין, ואלו מעלין מכאן פירות ואוכלין, ואין חוששין להוצאה מרשות לרשות. [וראה מה שנוסף לעיל — במקומו — בזה].

ואמרינן עלה התם:

ואזדא רבי יוחנן — דאמר אלו "מעלין", דמשמע: אבל לאיחלופי לא — לטעמיה:

45. ביאור דברי ושיטת רב נתבארו לעיל במקומם בארוכה.

עצמה, ובטילה לשתי הרשויות שבצדיה, ואף היא נקראת "מקום פטור".

והשתא תיקשי לזעירי: ותיחוי אמת המים שאין בה שיעור כרמלית כי "חורי כרמלית", שהרי יש בה שיעור כרמלית מחוץ לעיר, ותיסר האמה כיון דמכרמלית אתיא, ואמאי מותר לשלשל אליה דלי כשאין בה שיעור?!

אבוי בר אבין, ורב הנינא בר אבין דאמרי תרווייהו: אין דין "חורין" לכרמלית!

רב אשי משני ואמר: אפילו תימא יש חורין לכרמלית, הני מילי בסמוכה לכרמלית, כגון, חור הסמוך לקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, בהא הוא דאמרינן שדין כרמלית לו כמו לקרפף, ואינו מקום פטור.

אבל **הכא מיירי במופלגת**, שאמת המים רחוקה [ארבעה טפחים — ריטב"א] מן המקום שיש בה כשיעור, וכי האי גוונא אינה בכלל חורי כרמלית.

רבינא אמר ומפרש פירוש אחר בעיקר הברייתא ד"משלשל דלי":

שיעור שלשה וארבעה שבברייתא לא קאי על אמת המים גופה [כזעירי], ולא על אגפיה [כדאמרינן אליבא דרב דימי].

אלא ברייתא מיירי, **כגון דעבד לה למחיצה ניפקי** [מעבר ליציאת וכניסת מים] **אפומה** דאמת המים.

כלומר: שלא עשה מחיצה שלימה בתוך אמת המים, אלא עשה חלוקה לכל גובהה. והפרש יש בין שני חלקי המחיצה שמימין ומשמאל הכניסה לאמה, וכן ביציאה ממנה, ומשם נכנסים ויוצאים המים.

ומשנינן: **זעירי — מוקים לה לברייתא ד"משלשל דלי"**, שחילקנו בה בין רחב שלשה לשלשה, ובין פחות מארבעה לארבעה **באמת המים גופה** וכדבעינן למימר לעיל.

אלא שהוקשה לן [וכדאיתא בגמרא לעיל], דלפום הך פירושא תיקשי: הא אמר רב דימי משמיה דרבי יוחנן: אין כרמלית פחותה מארבעה ו"לימא כתנאי אמרה לשמעתייה", [דהא להך פירושא, לרבנן יש כרמלית אף ברוחב שלשה].

ואמר לך זעירי: אין הכי נמי, **ודרב דימי תנאי היא!**

שנחלקו בה חכמים ורבן שמעון בן גמליאל בברייתא ד"משלשל דלי".

ולחכמים יש כרמלית פחותה מארבעה [אלא שלדידיה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל — גאון יעקב].

ומקשינן לזעירי דמפרש לברייתא דמיירי באמת המים גופה, וכיון שאין בה עצמה שיעור כרמלית — שלשה טפחים לרבנן, וארבעה טפחים לרבן שמעון בן גמליאל — אינה כרמלית:

הא "חורי רשות הרבים" כגון כותל הסמוך לרשות הרבים, ותוך עשרה טפחים מגובהו יש בו חור כלפי רשות הרבים, אפילו רחב ארבעה טפחים אינו כרמלית, אלא "כרשות הרבים דמו". ואם זרק ארבע אמות ברשות הרבים ונח באותו חור, חייב, דחשיב ליה הנחה ברשות הרבים. (46)

46. ראה שבת דף זב שנחלקו בזה אבוי ורבא, ובגליון הש"ס לרכינו עקיבא איגר שם.

סביב הנקב] כמי שיורדת עד למטה מדין גוד אחית מחיצה.

ומחיצה שכזאת מועילה בין אם עשאה מלמעלה, על משטח הגזוזטרא [ובלבד שתהא סביבות הנקב שיהא ניכר שמחיצה זו נעשית בשביל המים, שהרי "מחיצה תלויה" היא, ולא הקילו לסמוך עליה אלא כשניכר כי בשביל המים נעשית, וכפי שנתבאר במשניות לעיל, בבור שבין שתי חצירות ובאמת המים].

ובין אם עשאה מחיצה התלויה מלמטה למשטח הגזוזטרא [בין שהיא סביבות הנקב, ובין שהיא סביבות הגזוזטרא, כיון שבין כך ובין כך ניכרת המחיצה שבשביל המים נעשית].

כיון שאנו אומרים: "גוד אחית מחיצתא", ונעשו המים שכנגד בין המחיצות, רשות היחיד.⁽⁴⁷⁾

וכן [רש"י לעיל דף פד ב לא גרס לה, ריטב"א] שתי גזוזטראות, זו למעלה מזו, בין שהיו זו כנגד זו, בין שהיתה האחת משוכה מחברתה עד ארבעה טפחים בקו ישר על פני רוחב הכותל [ואפילו היה האלכסון יותר מארבעה טפחים], ועשו מחיצה לעליונה כדין, ולא עשו לתחתונה, וזורקין בני תחתונה דלי שלהן ביום חול דרך העליונה — שתיהן אסורות למלאות אפילו דרך העליונה [וכל שכן שהתחתונה אסורה דרך נקב שלה, שהרי אין לה מחיצה, ונמצא ממלא מכרמלית לרשות היחיד], עד שיערבו בני שתי הגזוזטראות זו עם זו, כיון

ואתי ברייתא למימר: לדעת חכמים, עד פירצה שלשה טפחים לית לן בה, כיון דאמרינן לבוד. ויותר משלשה טפחים, הוי פירצה, ואסור למלאות ממנה.

ואזדו רבנן לטעמייהו, דסברי בעלמא דאמרינן לבוד עד שלשה טפחים.

ורבן שמעון בן גמליאל — דאמר בברייתא, שעד פירצת ארבעה טפחים מותר לשלשל דלי ולמלאות — לטעמיה דסבר בעלמא, דאמרינן לבוד עד ארבעה טפחים.

מתניתין:

גזוזטרא [שני זיזין בולטין מן העלייה, וקובעין עליהם נסרים, מזה לזה. והיא גבוהה עשרה ורחבה הרבה, והיא רשות היחיד. רש"י לעיל דף פד ב], שהיא למעלה מן המים, שתחתיה נמצאים מי הים, והים עצמו הוא כרמלית — אין ממלאין מים הימנה [דרכה] בשבת, כיון שנמצא מכניס את המים מהים שהוא כרמלית אל הגזוזטרא שהיא רשות היחיד.

אלא אם כן עשו בגזוזטרא נקב ברוחב ארבעה על ארבעה טפחים, שדרכו משלשלים דלי וממלאים אותו במים.

ועשו לה מסביב לגזוזטרא או מסביב לנקב, וכפי שיתבאר להלן, מחיצה גבוהה עשרה טפחים.

שאז נחשבת המחיצה שסביב הגזוזטרא [או

47. נתבאר על פי תוספות וגאון יעקב, בהבנת רש"י.

שבני התחתונה אוסרין על העליונה. (48)

ואז הוא ממלא מים מן הים, ללא צורך בעשיית מחיצה ממשית מסביב.

גמרא:

שנינו במשנה שאין אפשרות למלאות מים מהים שלמטה מהגזוזטרא עד שיעשה לה מחיצה בגובה עשרה טפחים.

וממילא, מתניתין דבעי מחיצות תלויות ממש – דלא כוותיה.

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא: לא התיר רבי חנניא בן עקביא, אלא בימה של טבריא בלבד, הואיל ויש לה אוגנים [שפה גבוהה], ועיירות וקרפיפות מקיפות אותה.

ואומרת הגמרא: מתניתין דסתמא קתני, ומשמע שחייב לעשות מחיצה על פני כל הימים ואפילו בימה של טבריה [תוספות. וראה בגאון יעקב] – דלא כחנניא בן עקביא, שמתיר שם בלא שיעשה מחיצות ממש [וכדלעיל בעמוד א]!

והייינו, שהכינרת אינה כרמלית גמורה, כיון שיש לה מחיצות מסביבה. אלא רק "דין כרמלית" יש לה מדרבנן, כיון שהיא מהווה מקום מוקף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה. ולפיכך סגי לה בתקנה פורתא כזו, לומר באופן דמיוני "כוף", ואחר כך לומר בו "גוד אחית" [וכפי שנתבאר בעמוד א].

דתניא: חנניא בן עקביא אומר: גזוזטרא שעל הים שיש בה בקרקעיתה ארבע אמות על ארבע אמות שהן עשרים וארבעה טפחים על עשרים וארבעה טפחים, ויש בה כשיעור חלל ארבעה על ארבעה באמצעיתה, ויש בקרקעיתה גם עשרה טפחים כשיעור מחיצה מכל צד – חוקק בה באמצעיתה נקב של ארבעה טפחים על ארבעה טפחים.

אבל בשאר מימות, שכרמלית גמורה הן, לא התיר רבי חנניא בן עקביא.

תנו רבנן: שלשה דברים התיר רבי חנניא בן עקביא לאנשי טבריא:

ואז אומרין על המשטח הנותר בגזוזטרא "כוף"!

א. שיהיו ממלאין מים מגזוזטרא שעל הכינרת בשבת.

ב. ושיהיו טומנין פירותיהן בעצה [פסולת קיטניות] אף על פי שהטל עליהן, ואין חוששין שהוכשרו הפירות לקבלת טומאה על ידי הטל שעל ה"עצה" [כדין אוכל שבא עליו מים, שהוא מוכשר מעתה לקבל טומאה], וכדמפרש הגמרא ואזיל.

שרואים את קרקעית הגזוזטרא כאילו היא נכפפת כלפי מטה ויוצרת מחיצה תלויה מסביב לנקב.

ומוסיפים גם לומר "גוד אחית" לאותה מחיצה דמיונית מכופפת, כאילו היא יורדת עד המים.

ג. ושיהיו מסתפנין באלונטית [מגבת]

בשבת, כשיוצאין מבית המרחץ, ואין חוששין שמא יסחטנה, כדמפרש ואזיל.

ומפרשינן לה:

א. ממלאין מים מגזוזטרא בשבת — הא דאמרן.

ב. וטומנין בעצה — מאי היא? כלומר: למה התיר להם?

דתניא: אין המים מכשירין אוכלין לקבלת טומאה אלא אם כן ידעו הבעלים שבא עליהן מים, והוכשר הדבר בעיניהם. ולפיכך:

מי שהשכים קודם שנהיה יום להביא פסולת כדי להטמין בה את הפירות —

אם השכים בשביל שיש עליו טל קודם היום, שרוצה ונוח לו בטל שעליו, הרי הוא ב"כי יותן מים על זרע, ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכם".

ואם השכים לא בשביל הטל, אלא בשביל שלא יבטל ממלאכתו שעובד בה ביום, אינו ב"כי יותן".

ולפיכך התיר להם רבי חנניא בן עקביא, כי סתם

99-א & אנשי טבריא — שהיו בעלי מלאכה — כשמשכימים, כמי שמשכימים כדי שלא יבטל ממלאכתו דמו, ואין הטל שבעצה מכשיר הפירות.

ג. ומסתפנין באלונטית — מאי היא?

דתניא: מסתפנין אדם באלונטית, אחר שרחץ גופו, ומניחה בחלון הסמוך לכותל המרחץ [רש"י שבת קמז ב], ואין חוששין שמא יסחוט אותה.

ולא יביאנה בידו לביתו, שמא ישכח ויסחוט.

ולא ימסרנה לאוליירין [בלנים] — מפני שחשודים על אותו דבר [סחיטה].

רבי שמעון אומר: אף מביאה בידו לתוך ביתו, ואין חוששין שמע ישכח ויסחוט.⁽⁴⁹⁾

אמר רבה בר רב הונא: לא שנו במשנתנו — שמחיצה תלויה מתרת בגזוזטרא שעל פני המים — אלא בשביל למלאות מים מהים אל הגזוזטרא, שהרי נעשה מקום המים שבין המחיצות לרשות היחיד.

אבל לשפוך מים מן הגזוזטרא דרך הנקב למים שמתחתיה, אסור. מפני שהנהר מוליך את השופכין אל מחוץ לכנגד מחיצת הגזוזטרא, ונמצא שהולך מכחו מרשות היחיד לכרמלית [ריטב"א].

מתקוף לה רב שיוכי: וכי מה בין זה לעוקה [גומא] שנתבאר במשנה לקמן, שבחצר הפחותה מארבע אמות, אין שופכין לתוכה מים בשבת כיון שיוצאין הן לרשות הרבים הסמוכה לה, אלא אם כן יש בה עוקה מחזקת סאתים מים — כשיעור כל שופכין של אדם ביום אחד — שראויה למנוע יציאת המים לרשות הרבים.⁽⁵⁰⁾

49. וביאר הריטב"א: ביום טוב מביאה כדרכו, ובשבת שאסור לטלטל — יביאנה דרך חצרות וקרפיפות. ועל דרך שאמרו לקמן דף צא א.

50. ולקמן מפרש, מאי טעמא בחצר ארבע אמות או יותר, שרי.